

Neprůhledné vlastnictví

Rejstříky majitelů jsou zatím téměř prázdné a veřejnost do nich nemůže.

Jitka Vlková
redaktorka
MF DNES

Temno. Tak by se dala aktuálně popsat situace ohledně dvou zbrusu nových rejstříků - jeden má evidovat skutečné vlastníky firem a druhý ty, kdo stojí za svěrenskými fondy. Zákon velí, aby nejpozději do roka byly oba plně, ale dlouhodobě se ozývá kritika, že majitelé i tak zůstanou skryti. Zprůhlednění slibují prosazovat Piráti, není však jasné, jestli najdou podporu ve Sněmovně.

Podle Janusze Konieczného z Nadačního fondu proti korupci bylo k 10. lednu na třech největších rejstříkových soudech (Praha, Brno, Ostrava) evidováno celkem 15 firem, které nahlásily své skutečné majitele. Také druhá evidence - svěrenských fondů - zatím zeje prázdnotou - obsahuje deset zápisů, lze si ověřit na stránkách ministerstva spravedlnosti. Fondů přitom už dnes existují minimálně stovky.

Co se týká rejstříku skutečných vlastníků, byl zřizován jako opatře-

ní proti praní špinavých peněz. Cílem bylo rozkrýt řetězec firem, které vlastní jedna druhou až na úroveň konečných vlastníků - fyzických osob. Zapsáni v rejstříku mají být lidé, kteří drží ve firmě aspoň čtvrtinový majetkový nebo právní námahy, rozdrobit vlastnictví na pětiny, přičemž každou z nich bude vlastnit zahraniční firma z daňového ráje, a rejstřík je k ničemu.

Když se to stane a nelze skutečného majitele určit, do rejstříku se zapíše člen statutárního orgánu společnosti - tedy předseda představenstva nebo jednatel. Faktický vlastník tak zůstane nadále utajen. To je problém při rozdělování veřejných zakázek nebo dotací.

Zarážející je, že za nezveřejnění skutečných vlastníků v evidenci nehrozí firmám žádné sankce. „Rejstřík znemožňuje rozkrývání korupčních vazeb a už teď lze odhadnout, že bude neúplný, nepřesný a neověřitelný,“ kritizuje současnou podobu zákona o rejstříku poslanec Ondřej Polanský (Piráti).

Jednou ze změn by podle něj mohlo být zavedení podobného pravidla,

Majitelé pod lupou – ale schovaní

Rejstřík skutečných vlastníků

- Všechny firmy (v obchodním rejstříku je jich 450 tisíc) by v něm měly mít uvedeny „skutečné majitele“ ke dni 1. 1. 2019. Zjednodušené půjde o lidi, kteří firmu alespoň ze čtvrtiny ovládají nebo z ní mají prospěch.
- Evidence je neveřejná, přístup do ní mají jen např. soudy, policie, finanční správa.

Evidence svěrenských fondů

- Zatím je zapsáno 10 fondů. (k 2. březnu 2018)
- Veškeré fondy by měly být v databázi ministerstva spravedlnosti zapsané nejpozději k 1. 7. 2018.
- Část evidence je veřejná – dozvědět se ale lze jen jméno správce a datum vzniku.
- Jméno obmyšleného nebo beneficianta, tedy těch, kdo mají z majetku prospěch, se dovědí jen např. soudy, policie, finanční správa, zpravodajská služba, FAÚ, ČNB, NBÚ, ministerstvo vnitra, NKÚ.

Katastr

- 174 svěrenských fondů na sebe má psanou nějakou nemovitost.
- Zápis svědčí o tom, že svěrenských fondů je výrazně víc, než evidence zatím uvádí.

dla, jaké mají na Slovensku, kdy podmínkou pro získání veřejné zakázky (utrácí se přes půl bilionu korun ročně) či dotace (zhruba 100 miliard korun z evropských peněz ročně) je zveřejnění konečných vlastníků v rejstříku. Ten je na Slovensku veřejný. Podle Jindřicha Krále, partnera advokátní kanceláře Glatzova & Co., však dnes zadavatelé veřejných zakázek páky na odhalení střetu zájmů mají. „Není-li obsah evidence vyhovující, musí dodavatel prokázat skutečného vlastníka jiným způsobem,“ říká advokát. Není přitom jasné, s jaký-

mi důkazy se úředníci na jednotlivých ministerstvech spokojí.

Nahlížen do českého rejstříku skutečných vlastníků bude moci jen zákonem vymezený okruh osob: zadavatelé veřejných zakázek, poskytovatelé dotací, orgány činné v trestním řízení, Finanční analytický úřad (FAÚ) nebo banky a pojišťovny (kvůli kontrole dodržování pravidel proti praní špinavých peněz). I tak zřejmě půjde nejméně o tisíce lidí. Podle ekonoma Jiřího Skuhrovce z akademického spolku EconLab je to tolik lidí, že není důvod, aby zákon neumožnil kontro-

lu přímo veřejnosti. To plánují navrhout nově Piráti. Za minulého Sněmovny předložila pozměňovací návrh v tomto duchu KDU-ČSL, ale byl zamítnut.

Dvackrát schované vlastnictví

Že to jde, ukázal příklad českého registru smluv, kam se ukládají smlouvy týkající se veřejných peněz - pokud není smlouva do tří měsíců od podepsání zveřejněna na internetu, neplatí od samého začátku. Je nutné dodat, že tento registr od samého vzniku (2016) čelí snahám politiků udělit na některé

smlouvy výjimky a nezveřejňovat je.

Už čtyři roky (s novým občanským zákoníkem, od roku 2014) mohou být v Česku zakládány svěrenské fondy. To jsou instituce, které lze využít k předání majetku ve prospěch dalších generací a které pomohou uchránit majetek před exekucí anebo prostě poslouží k anonymizaci vlastnictví.

Vznikla tak šedá zóna, do které stát neviděl. Svěrenské fondy využívají například podnikatelé v oblasti nelegálního hazardu ve snaze vyhnout se přísné regulaci v tomto byznysu, vysokým daním a sankcím. „Spolky a svěrenské fondy už ustupují. Kontrolujeme faktický stav věci, ne jak se věc nebo jednání jeví navenek,“ říká Martina Kaňková, mluvčí celní správy.

Stát dnes netuší, kolik svěrenských fondů v Česku existuje, kdo z nich profituje, a kdo by tedy měl z těchto příjmů platit daně. Teprve novela z roku 2016 s účinností od letošního roku zřizuje evidenci svěrenských fondů. Do konce června v ní musí být fondy zapsány, jinak zaniknou.

Na konci minulého týdne v evidenci visely údaje o pouhých deseti fondech. Veřejný je pouze název fondu a jméno jeho správce. To často bývá najatý právník. Jméno takzvaného beneficianta, zjednodušeně řečeno toho, komu majetek ve fondu říká páne, pak mají znát opět jen zákonem stanovené státní orgány (viz grafika).

INZERCE

„CHYTRÉ“ SENZORY MĚŘENÍ KVALITY OVZDUŠÍ ZAPOJENÉ V SÍTI INTERNETU VĚCÍ

Internet věcí, to je pojem, který se dnes skloňuje ve všech pádech.

Jeho potenciál pro využití v různých oblastech ekonomiky je totiž obrovský. Některé jsou zatím tak trochu z oblasti sci-fi, ale jiné už začínají fungovat v praxi. Třeba chytré systémy na zabezpečení budov a majetku, chytrá parkoviště či chytré lampy. „Chytré“ proto, že díky jejich připojení do internetu věcí přispívají ke snižování provozních nákladů, zvyšování efektivity, spolehlivosti nebo bezpečí. Například stávající města tak postupně mění na prostor, v němž se v budoucnosti bude lidem lépe žít a pracovat.

Internetové síti, ve které si různé stroje, objekty či přístroje vyměňují data a informace, se říká internet věcí. Zařízení zapojená do této speciální sítě komunikují díky zabudované datové SIM kartě s okolím a umožňují své vzdálené ovládní, kontrolu či sledování. Nejčastěji jde o různé senzory, detektory, čidla nebo vysílače, které lze umístit, kamkoli je třeba. Příkladem takových zařízení mohou být měřáky pro vzdálený odečet plynu, elektřiny, vody, on-line měření stavu kvality ovzduší, parkovací senzory, kouřová a záplavová čidla nebo detektory pohybu. Tato zařízení bývají často na místech, která nejsou pokryta běžným signálem ani v dosahu elektrické

sítě. Právě pro tyto účely budují společnosti po celém světě speciální typy sítí, které jsou určeny výhradně pro přenos malých objemů dat a které dokážou rádiovým signálem pokrýt i místa hluboko uvnitř budov, pod zemí nebo pod vodou. Vodafone již takovou síť, jenž dokáže propojit věci, pokrývá celou Českou republiku.

Jak síť NB-LoT funguje

Speciální síť NB-LoT (Narrow Band IoT), český úzkopásmový internet věcí, dokončil Vodafone jako první operátor v České republice a jako jeden z prvních na světě vloni na podzim a ještě téhož roku v prosinci zahájil komerční provoz sítě. Mezi

největší výhody NB-LoT patří právě celorepublikové pokrytí včetně silného pokrytí signálem uvnitř budov, v podzemí i pod vodou. I skutečnost, že síť je provozována v licencovaném rádiovém pásmu a z pohledu bezpečnosti patří mezi ty nejlépe zabezpečené. Mezi další výhody patří také nízká cena koncových zařízení a jejich nízká energetická náročnost, díky níž dosahuje životnost napájecí baterie až 10 let. Technologie dále umožňuje nejen jednosměrný sběr dat z koncových zařízení, ale také jejich vzdálené řízení a ovládní. Při aktuálním nastavení je NB-LoT síť jen v Česku schopna připojit až dvě miliardy zařízení.

Součástí NB-LoT sítě je také jednoduchý webový portál, který informuje zákazníka o využívaných službách a poskytuje mu technická data ke spravovaným SIM kartám zabudovaným do chytrých přístrojů a zařízení. Správa SIM karet je možná i přímo přes aplikační rozhraní firemního systému a do budoucna přibude také přehledný internetový portál, přes který bude možné všechny senzory, čidla, měřiče, které má zákazník zapojeny do sítě, sledovat a řídit.

Technologie pro chytrá města

Množství obyvatel žijících ve městech a metropolitách se neustále zvyšuje. Podle údajů OSN budou ve městě žít do roku 2030 dvě třetiny lidstva. O tom, jak vyřešit například problémy s narůstající dopravou a se zhoršováním kvality ovzduší, je potřeba přemýšlet již nyní. Ke zlepšení kvality žití ve městech se proto připravují různé koncepty tzv. chytrých měst, které využívají pokročilých digitálních a komunikačních technologií včetně internetu věcí. Jedním z nápadů, které by měly napomoci při řešení problémů s dopravou ve městech a zároveň omezit ekologickou zátěž, jsou tzv. „chytrá parkoviště“. Ve městě dnes není ničím výjimečným, když řidič hledá volné parkovací místo několik minut. Chytrá parkoviště mohou tuto situaci výrazně zlepšit.

Chytré parkování odlehčí městům

Základem technického řešení je senzor zabudovaný přímo na konkrétním parkovacím místě, platforma pro sběr dat o obsazenosti daných míst a aplikace pro Android či iOS (případně webový portál). Díky tomu si řidič prostřednictvím aplikace v mobilu (příp. v navigaci) ještě před příjezdem může rezervovat konkrétní místo ve vybraném parkovišti nebo parkovacím domě. Pomocí aplikace je možné za parkování také zaplatit přesně podle délky parkování. Takový koncept chytrého parkoviště navrhla, otestovala a s úspěchem předvedla odborné veřejnosti na konferenci IDC IoT Fórum 2017 společnost Vodafone. V současné době pak Vodafone ČR

buduje další pilotní projekty chytrých parkovišť. Chytré parkoviště v každém okamžiku přesně ví, kolik parkovacích míst je obsazeno a kolik je volných. Senzory připojené k NB-LoT síti odesílají informace o obsazenosti míst, které řidiči vidí v mobilní aplikaci nebo přímo v navigaci. Řidiči rychleji najdou parkovací místo, doprava ve městě bude plynulejší a lepší a zamezí tak zbytečným uhlíkovým emisím. Majitelé a provozovatelé parkovišť a parkovacích domů zase získají přehled o volné kapacitě a vyřízení parkovacích míst v různých časových obdobích.

Chytré měření kvality ovzduší

Dalším prvkem, na který se koncept chytrých měst zaměřuje, je eliminace zátěží životního prostředí. Právě znečištěné ovzduší, smog a prach jsou totiž dalšími prvky, které život ve městech nepříjemně ovlivňují. Mj. třeba tím, že obyvatelům měst způsobují různé zdravotní obtíže. Radnice proto hledají způsob, jak znečištění regulovat, a zároveň způsob, jak kvalitu ovzduší monitorovat a informovat obyvatele o aktuální situaci.

Možné řešení těchto problémů pomocí technologie úzkopásmového internetu věcí NB-LoT nastínili mladí hackeři ze spolku Labka, z. s., z Ostravy, kteří v lednu získali grant Nadace Vodafone právě na vytvoření otevřené městské senzorické sítě. Obyvatelé Ostravy, jednoho z měst s nejvíce znečištěným ovzduším v České republice, si totiž takovou chytrou síť více než zaslouží.

Vše funguje poměrně jednoduše. Senzory v podobě malých krabiček umístěné na vybraná místa ve městě pravidelně snímají údaje o teplotě, vlhkosti, radioaktivitě, obsahu kyslíku, oxidu uhličitého či poléťavého prachu. Naměřené hodnoty zasílají pomocí datové SIM karty do neutrální sítě, která funguje na bázi umělé inteligence a umožňuje zpracování a analýzu dat v reálném čase. Tato inteligentní senzorická síť se neustále učí, stejně jako se malé děti učí mluvit nebo chodit, a postupem času bude schopna vyhodnocovat data s čím dál větší přesností a vytvářet stále přesnější předpovědi.

Radnice tak bude moci varovat před blížící se nepříznivou situací ovzduší i například pomocí SMS. Do otevřené sítě bude možné připojit i vzduchotechniku jednotlivých budov, např. škol, mateřských školek, sportovních hal, úřadů a podobně. Data přicházející ze senzorů pak upozorní řidiči jednotku nebo správce o nepříznivých rozptylových podmínkách a umožní tak včasnou optimalizaci a řízení větrání a vzduchotechniky v objektu. Výsledkem bude zlepšení kvality vzduchu ve vnitřních prostorech, ale také snížení nákladů na energii.

www.vodafone.cz